

კავკასიოლოგთა სამერთაშორისო კონგრესი

V

INTERNATIONAL CONGRESS OF CAUCASOLOGISTS

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНГРЕСС КАВКАЗОВЕДОВ

პ რ ო გ რ ა მ ა
PROGRAM
ПРОГРАММА

Tbilisi თბილისი Тбилиси

4-6. XI. 2019

ფინანსური მხარდაჭერა
Financial Support
Финансовая поддержка

Institute of Caucasology of Ivane Javakhishvili Tbilisi State

University Faculty of Humanities

Arnold Chikobava Institute of Linguistics

V International Congress of Caucasologists

Georgia in the cultural-civilizational context of the Caucasus

(history, contemporaneity and perspectives)

Институт кавказоведения факультета гуманитарных наук

ТГУ им. Иванэ Джавахишвил

Институт языкознания им. Арнольда Чикобава

V международный конгресс кавказоведов

Грузия в культурно-цивилизационном контексте кавказа

(История, современность и перспективы)

Tbilisi Тбилиси

4-6. XI.2019

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

კავკასიოლოგთა V საერთაშორისო კონგრესი

საქართველო კავკასიის კულტურულ-ცივილიზაციურ
კონტექსტში

(ისტორია, თანამედროვეობა და პერსპექტივები)

თბილისი

4-6. XI. 2019

კონგრესის მუშაობის განრიგი

09:30 – 13:00 დილის სხდომა

13:00 – 14:00 შესვენება

14:00 – 16:30 შუადღის სხდომა

16:30 – 17:00 დისკუსია

რეგლამენტი

მოსვენება 20 წუთი

მსჯელობა 10 წუთი

3 ნომბერი, კვირა

სტუმრების მიღება - თსუ, I კორპუსი, I სართული

09:00 – 10:00 რეგისტრაცია (თსუ, I კორპუსი, II სართული), სააქტო დარბაზის ფოიე

10:00 კონგრესის გახსნა

სხდომათა დარბაზი

თსუ რექტორი **გ. შარვაშიძე**

შესავალი სიტყვა - კონგრესის თავმჯდომარე პროფ. **ც.ბარამიძე**

მ ი ს ა ლ მ ე ბ ე ბ ი:

მ. ბატიაშვილი - საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრი

ნ. მაჭავარიანი - არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორი (თბილისი)

ვ. შენგელია - არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილების გამგე, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორი (საქართველო)

ი. აბდულაევი - რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის დალესტინის სამეცნიერო ცენტრის ჰ. წადასას სახ. ენის, ლიტერატურისა და ხელოვნების ინსტიტუტი, თსუ საპატიო დოქტორი (მაჰაჩყალა)

ა. ხალიდოვი - ჩეჩნეთის სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტი (გროზნო)

მ. ბიდანოყო - ადიღეს ტ. კერაშევის სახ. სამეცნიერო ცენტრის დირექტორის მოადგილე (მაიკოპი)

რ. ბეგეულოვი - ყარაჩაი-ჩერქეზეთის უნივერსიტეტი (ჩერქესკი)

ტ. ახუნდოვი - აზერბაიჯანის ეროვნული მეცნიერებათა აკადემიის არქეოლოგიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი (ბაქო)

- ბ. ხარსიევი** - ინგუშეთის ჩ. ახრიევის სახ. სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი (მაგასი)
- რ. კანარკოვსკი** - კრაკოვის უნივერსიტეტი (კრაკოვი)
- რ. ჩენსინერი** - ოქსფორდის წმ. ანტონიოს კოლეჯის ემერიტუსი პროფესორი (ოქსფორდი)
- გ. მხითარიანი** - სომხეთის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი (ერევანი)
- ტ. ბიტროვა** - რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ყაბარდო-ბალყარეთის სამეცნიერო ცენტრი (ნალჩიკი)
- ა. ამუნდსენი** - ოსლოს უნივერსიტეტის პროფესორი (ოსლო)
- ლ. სოლოვიოვა** - რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ეთნოლოგიისა და ანთროპოლოგიის ინსტიტუტი (მოსკოვი)
- პ. ეჯიბია** - სამეცნიერო-საგანმანათლებლო საზოგადოება „პრომეთეოსის“ დირექტორი (თბილისი)

11:30 პლენარული სხდომა

I

სხდომის თავმჯდომარეები: **ი. აბდულაევი, ც. ბარამიძე**

- 11:30 – 12:00** **მ. ი. მაჰომედოვი** (მაჰაჩყალა), არნ. ჩიქობავა - იბერიულ-კავკასიური სამეცნიერო სკოლის ფუძემდებელი.
- 12:00–12:30** **ლ. ბითაძე** (თბილისი), **ნ. თავართქილაძე** (თბილისი) თავის ქალის წრიული დეფორმაციის ტიპები და კრანოლოგიური პოლიმორფიზმი.
- 12:30 – 13:00** **ე. გორიუშინა** (დონის როსტოვი), კონფლიქტების ანთროპოლოგია კავკასიაში: ისტორია და ‘popular geopolitics’.

13:00 – 14:00 შესვენება

14:00 პლენარული სხდომა

II

სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ჩუხუა, ო. ჯამბეკოვი**

14:00 – 14:30 **ა. ხალიდოვი** (გროზნო), სინო-...-კავკასიური ენობრივი ოჯახის გამოყოფის საფუძვლიანობის საკმარისობის საკითხისათვის.

14:30 – 15:00 **მ. მაგდილოვი** (მაჰაჩყალა), **მ. მაჰომედხანოვი** (მახაჩყალა), საბჭოთა კავშირის ნაციონალური ენობრივი პოლიტიკის ისტორიულ-სამართლებრივი ასპექტები კავკასიაში.

15:00 – 15:30 **ქ. სიხარულიძე** (თბილისი), ქართული და ჩრდილო-კავკასიური ფოლკლორული ურთიერთობები.

15:30 – 16:00 შესვენება

16:00 სექციური მუშაობა

სექცია I (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 101

სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. ტიხონოვა, ნ. არდოტელი**

16:00 – 16:30 **რ. კანარკოვსკი** (კრაკოვი), ქართულ ეტიმოლოგიურ კვლევათა მთავარი პრობლემები და პერსპექტივები იბერიულ-კავკასიურ კონტექსტში.

16:30 – 17:00 **გ. გვანცელაძე** (თბილისი), **თ. გვანცელაძე** (თბილისი), 1818-1878 წლების საომარი მოქმედებების შედეგები დასავლეთ ჩერქეზეთისა და ჩრდილო-დასავლეთ საქართველოს (აფხაზეთის) ტოპონიმიაში.

17:00 – 17:30 ბ. ხარსიევი (მაგასი), ინგუშური ენა: ისტორიული ნათესაობა და შესწავლის პრობლემა.

17:30 – 18:00 ნ. ხოჭოლავა-მაჭავარიანი (თბილისი), კვლავ მახა-ს (*Triticum macha*, ქართული ხორბლის უძველესი სახეობა) საერთოქართველური არქეტიპისა და თავდაპირველი სემანტიკისათვის.

სემპია II (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 115

სხდომის თავმჯდომარეები: **ნ. მაჭავარიანი, ა. ვაგაპოვი**

16:00 – 16:30 ნ. შენგელაია (თბილისი), ფესტოს დისკოს ქართველური დამწერლობის შესახებ.

16:30 – 17:00 ლ. ჩოთალიშვილი (თბილისი), კრეტულ-სამხრეთ-კავკასიური პარალელები გეოგრაფიულ სახელებში.

17:00 – 17:30 ი. ბულატბიევი (გროზნო), ურარტული tarš სიტყვის ეტიმოლოგიისათვის.

17:30 – 18:00 მ. მაჰმუდოვა (მოსკოვი), რუთულური ენის საკრალური ლექსიკა.

სემპია III (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 212

სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ა. მაჰმუდოვი, მ. ბუკია**

16:00 – 16:30 ს. იუზბეკოვა (მაჰაჩყალა), ზმნური ინტერფერენციის შესახებ ლექსიკოგრაფიულ ბილინგვიზმში (ლეზგიურ-რუსული ლექსიკონის რედაქტირების მასალა).

- 16:30 – 17:00** **ბ. ქესერი** (ყარსი), მიმართვის თავისუფალი ფორმები ქართულსა და თურქულ ენებში.
- 17:00 – 17:30** **ნ. ახალაია** (თბილისი), გვარის გრამატიკული კატეგორიის ფორმალიზების წესები მეგრულ-ლაზურში.
- 17:30 – 18:00** **ზ. ალიევა** (მაჰაჩყალა), შედარებითი ფრაზეოლოგიური ერთეულები ჭამალალურ ენაში.

სემპცია IV (ისტორია)

აუდიტორია 306

სხდომის თავმჯდომარეები: **ჯ. კვიციანი, ო. ბრუსინა**

- 16:00 – 16:30** **პ. ადამჩევსკი** (ვარშავა), სამხრეთ დაღესტნის მთელი ებრაელები საველე გამოკვლევების შუქზე (გამოკვლევა ჩატარდა სეფერ ცენტრის მიერ 2018 წლის აგვისტოში)
- 16:30 – 17:00** **ქ. ქუთათელაძე** (თბილისი), ჯავახეთის ტოპონიმია, როგორც საისტორიო წყარო.
- 17:00 – 17:30** **ნ. გეზალოვა** (ბაქო), დიდი ბრიტანეთის პოლიტიკა ყაჯართა ირანში მეორე რუსულ-ირანული ომის პერიოდში.
- 17:30 – 18:00** **ზ. იბრაჰიმოვა** (მაჰაჩყალა), დაღესტნურ ხელნაწერთა ქალაქი XVI-XVIII სს. დაღესტნის საგარეო კულტურული და ეკონომიკური კავშირების განვითარების ისტორიის შესწავლის კონტექსტში.

სემცნია V (ისტორია)

აუდიტორია 202

სხდომის თავმჯდომარეები: **ი. სულაბერიძე, მ. მუსაევა**

- 16:00 – 16:30 შ. შაფიზოვი** (მაჰაჩყალა), XI-XIV საუკუნეთა ქართული ეპიგრაფიკული ძეგლები ხუნძეთში.
- 16:30 – 17:00 ს. ჯამირზაევი** (გროზნო), საქართველო - კავკასიოლოგიის მსოფლიო ცენტრი (პალეოკავკასიელთა ცივილიზაციური მიღწევები ჩეჩნურ კონტექსტში)
- 17:00 – 17:30 დ. მალამაჰომედოვი** (მაჰაჩყალა), საქართველო 1917-1922 წწ. არაბულგრაფიკიან ხუნძურ გაზეთებში
- 17:30 – 18:00 ნ. შარუნოვა** (მაჰაჩყალა), **მ. შარუნოვა** (მაჰაჩყალა), ქართული დიასპორის ფორმირების პროცესები თერგის ქვემონელში რუსეთის მიერ გატარებულ ჩრდ.-აღმ. კავკასიაში გადასახლებათა პოლიტიკის (მე-18 ს.) კონტექსტში.

სემცნია VI

(კულტუროლოგია, ხელოვნებათმცოდნეობა, ეთნოლოგია)

აუდიტორია 305

სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ხანმაჰომედოვი, ლ. სოლოვიოვა**

- 16:00 – 16:30 გ. ყიფიანი** (თბილისი), ქართული სუფრის შესახებ დისკუსიის ისტორიული ასპექტები.
- 6:30 – 17:00 მ. როშინი** (მოსკოვი), თენგიზ აბულაძის „მონანიება“: თვითგამოხატვის ოსტატობა და წესიერება.
- 17:00 – 17:30 ბ. სინანოვი, ლ. სოლოვიოვა** (მოსკოვი), ჩრდილოეთ

კავკასიის ქართველთა სულიერი კულტურის
ზოგიერთი ასპექტები.

17:30 – 18:00 **ქ. ბაიაშვილი** (თბილისი), ქართულ-ჩრდილოკავკასიური მუსიკის საერთო ტრადიციული პლასტები და მათი შესწავლის პერსპექტივები.

სემინარი (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 305

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ზ. ოცომიევა-ტაჭიროვა,**
დ.-ა. ხაზამოვი

09:30 – 10:00 მ. ბერიძე (თბილისი), **დ. ნადარაია** (თბილისი), **ც. კვანტალიანი** (თბილისი), დიდი ქართული დიალექტური ბაზის (GEDA) მულტიენობრივი მონაცემების დამუშავებისა და კარტოგრაფირების პოტენციალი.

10:00 – 10:30 ი. აბდულაევი (მაჰაჩყალა), პრადალესტნური *lag-/*lak „მამაკაცი; ადამიანი“ როგორც ეთნიკური და სოციალური ირიგის ტერმინთა წყარო კავკასიურ ენებში.

10:30 – 11:00 ა. ვაგაპოვი (გროზნო), ახალი მასალა ქართველურ-ნახური ლექსიკური შეხვედრებისათვის.

11:00 – 11:30 რ. აბაშია (თბილისი), იბერიულ-კავკასიური სხვადასხვა ჯგუფის ფუძენათა დიფერენციაციის ზოგიერთი საკითხი.

11:30 – 12:00 ი. დიბროვი (მაჰაჩყალა), ხუნძური ენის ანწუხური დიალექტის ტომურული თქმის ფონეტიკური თავისებურებანი.

12:00 – 12:30 ვ. ქელიძე (თბილისი), სახელწოდება აფხაზეთი და მისი წარმომავლობის რეალიები (კოლხურ-იბერიული ეპოქების კავკასიური ვექტორები).

12:30 – 13:00 ნ. ხახიაშვილი (თბილისი), სარკე სიტყვის წარმომავლობისათვის.

13:00 – 14:00 შესვენება

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **რ. აბაშია, მ. ბაგომედოვი**

- 14:00 – 14:30** **დ. მაჭომედოვი** (მაჭაჩყალა), დალესტინის ენათა ფუნქციონირების საკითხები: ისტორია და თანამედროვეობა.
- 14:30 – 15:00** **ს. სითიმოვა** (მაიკოპი), ადილეური ენის ოთხეულერივი სისტემის საკითხისათვის.
- 15:00 – 15:30** **ზ. ოცომიევა-ტაგიროვა** (მაჭაჩყალა), მნიშვნელობის პრობლემა ხუნძურ ტოპონიმიაში.
- 15:30 – 16:00** **მ.ა. მაჭომედოვი** (მაჭაჩყალა), **დ.-ა. ხაზამოვი** (მაჭაჩყალა), ტოპონიმური აპელატივების - „სამრეკლო“ და „ფიცი“ - ეტიმოლოგიისათვის ხუნძურში.
- 16:00 – 16:30** **მ. ნაჭყეზია** (თბილისი), **თ. გითოლენდია** (თბილისი), ხმიანობის აღმნიშვნელი ბგერათშეთანხმებების სიტყვანარმოებითი პოტენციალის შესახებ ქართულში.
- 16:30 – 17:00** **რ. ფაიზულაევი** (მაჭაჩყალა), **ა. ა. მაჭომედოვი** (მაჭაჩყალა), დანართების ფუნქციური თავისებურებანი რუსულში, არაბულსა და ხუნძურ ენებში.
- 17:00 – 17:30** **ს-ხ. ს-ე. ირეზიევი** (გროზნო), **ა. ხ. აბუბაქაროვი** (გროზნო), თანხმოვანთა დასუსტება არანარმოქმნილ ზმნათა სტრუქტურაში ჩეცნურსა და ინგუშურ ენებში.
- 17:30 – 18:00** **მ. ბაგომედოვი** (მაჭაჩყალა), ჰიდრონიმები დარგული ენის ტოპონიმთა სისტემაში.

სემინარი II (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 101

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ქ. დათუკიშვილი, მ. ი. მაგომედოვი**

- 09:30 – 10:00** **ა. ჯალილოვა** (მაჰაჩყალა), განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობის კატეგორია ინგლისურში და მისი გადმოცემის საშუალებანი რუთულურში.
- 10:00 – 10:30** **მ. ჩუხუა** (თბილისი), ქართული სპერ- სიტყვის ეტიმოლოგიისათვის.
- 10:30 – 11:00** **ა. ნ. მაჰომედოვა** (მაჰაჩყალა), რელიგიურკომპონენტისანი პარემიოლოგიური ერთეულები ხუნძურში.
- 11:00 – 11:30** **ზ. ა. მაჰომედოვა** (მაჰაჩყალა), დამწერლობა დაღესტანში: ჩასახვა და ფორმირება.
- 11:30 – 12:00** **მ. სულიბანოვა** (გროზნო), კომპოზიტური სიტყვანარმოების შესწავლის პერსპექტივები ნახურ ენებში.
- 12:00 – 12:30** **გ. ტუგუზი** (მაიკოპი), ზოგი ფრაზეოლოგიური სემანტიკური ერთეულის შესახებ ადიღურ ენაში.
- 12:30 – 13:00** **ქ. მარგიანი** (თბილისი), დაღესტანის (კოდორის) ხეობის ტოპონიმია (ლინგვოკულტუროლოგიური ასპექტები).

13:00 – 14:00 შისვენება

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ა. მაჰომედოვი, მ. ბერიძე**

- 14:00 – 14:30** **მ. ოსმანოვა** (მაჰაჩყალა), დაღესტანის არაბული გრაფიკით დაბეჭდილი მრავალენოვანი გამოცემები XX საუკუნის დასაწყისში.

- 14:30 – 15:00** გ. კვაშილავა (თბილისი), „აია“, „აიაია“, „კუტა“, „აიეტი“ და „კოლხეთი“ A და B კლასის საზოგადოებრივი წარწერებში.
- 15:00 – 15:30** შ. გაბესკირია (თბილისი), ქართველურ-არაბული ენობრივი ურთიერთობებიდან.
- 15:30 – 16:00** ლ. ბაკურაძე (თბილისი), მ. ბერიძე (თბილისი), კიდევ ერთხელ ფერეიდნულის შიდადიფერენციაციისათვის ფერეიდნულში.
- 16:00 – 16:30** ქ. დათუკიშვილი (თბილისი), ბრუნების ტიპებისათვის თანამედროვე ქართულში.
- 16:30 – 17:00** რ. გერსამია (თბილისი), სახელის ფუძის განსაზღვრის მეთოდოლოგიური ასპექტებში.
- 17:00 – 17:30** ა. აბრეგოვი (მაიკოპი), რ. ელდაროვა (მაიკოპი), ცნება „ჯიზის“ გამოხატვა ადიღურ ენებში.
- 17:30 – 18:00** ა. ტიხონოვა (მაიკოპი), ხათური და აფხაზურ-ადიღური ენები: გენეტიური ნათესაობა.

სექცია III (ენათმეცნიერება)

აუდიტორია 212

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: მ. ბიდანოყო, თ. გვანცელაძე

- 09:30 – 10:00** ზ. კიკვიძე (თბილისი), ლ. ფაჩულია (თბილისი), ერთი ინგლისურ-კავკასიური ლექსიკოგრაფიული რესურსის შესახებ (დ. რ. პიკოვი და მისი მასალები).
- 10:00 – 10:30** მ. ბუკია (თბილისი), ქართულ-აფხაზური ენობრივი ურთიერთობებიდან
- 10:30 – 11:00** მ. ბიდანოყო (მაიკოპი), ტექსტური სისტემის ეფექტურობა.

- 11:00 – 11:30** **ნ. ახვლედიანი** (ბათუმი), მცენარეთა სახელებიდან მომდინარე ერთი დავინყებული ტოპონიმის ისტორიისათვის აჭარაში.
- 11:30 – 12:00** **რ. გერსამია** (თბილისი), **ნ. წულაია** (თბილისი), ზეპირი ტექსტების Praat-ის ანალიზატორით დამუშავების პრობლემები.
- 12:00 – 12:30** **ი. ტიგიევი** (თბილისი), ოსური ენის ფუნქციონირების საკითხისათვის.
- 12:30 – 13:00** **ნ. ქეცბაია** (თბილისი), მშენებლობასთან დაკავშირებულ საზომ ერთეულთა აღმნიშვნელი ტერმინების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი (ქართული და მეგრული მასალის მიხედვით).

13:00 – 14:00 შისვენება

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ბ. თუმანიშვილი, ა. ხალიდოვი**

- 14:00 – 14:30** **ნ. მაჭავარიანი** (თბილისი), ლექსემა „ლაჩარი“ (ეტიმოლოგია).
- 14:30 – 15:00** **ნ. არდოტელი** (თბილისი), სახელურ კომპოზიტთა წარმოება ქართულ, დიდოურ და ბეჟიტურ ენებში.
- 15:00 – 15:30** **ბ. თუმანიშვილი** (თბილისი), ფრაზეოლოგიური ფონდების შედარებითი შესწავლისათვის ლინგვოკულტუროლოგიურ კონტექსტში (არაბული და ქართული მასალის კორპუსზე დაყრდნობით).
- 15:30 – 16:00** **ბ. ხუტუაშვილი** (მოსკოვი), ენობრივი სიტუაცია თანამედროვე ფერეიდანში და მისი ეთნიკური უმცირესობები: კულტურული ურთიერთობების შენარჩუნების აუცილებლობა.

- 16:00 – 16:30** ე. ასლანოვი (თბილისი), აზერბაიჯანული ენის ყაზახური კილოს შესწავლის ზოგიერთი საკითხი.
- 16:30 – 17:00** მ. რ. ოვხადოვი (გროზნო), წილადი რიცხვითი სახელების საკითხი ჩეჩნურ ენაში.
- 17:00 - 17:30** ც. ბარამიძე (თბილისი), ამოსავალი მორფოსინტაქსური სისტემის დიფერენციაციისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

სეშჩია IV (ისტორია)

აუდიტორია 107

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ჰ. ათაევი, ვ. ლობანოვი**

- 09:30 – 10:00** ი. დრობიშჩევი (მოსკოვი), შუა საუკუნეების ქართული და რუსული ისტორიოგრაფია მონგოლთა შესახებ.
- 10:00 – 10:30** დ. ჭუმბურიძე (თბილისი), რუსეთის კავკასიური პოლიტიკა მე-19 საუკუნის დასაწყისში და პავლე ციციანოვი.
- 10:30 – 11:00** ა. ბ. ამუნდსენი (ოსლო), ჯ. მესხიძე (სანკტ-პეტერბურგი), A POTENCIA AD ACTUM: მე-20 საუკუნის 20-იანი წლების განუხორციელებელი ნორვეგიულ-კავკასიური პროექტიდან აქტუალური დიალოგისაკენ.
- 11:00 – 11:30** ს. ნათაევი (გროზნო), ეთნონიმ ჩეჩენ/ჩეჩნებ-ის სემანტიკის ისტერპრეტაციის საკითხისათვის.
- 11:30 – 12:00** გ. ათაევი (მაჰაჩყალა), დ. ხალიდოვი (მაჰაჩყალა), კავკასიის ალბანეთი: პოლიტიკური კონსოლიდაციის ისტორიულ-სოციოლოგიური გააზრების ცდა.

12:00 – 12:30 ვ. ლობანოვი (სანკტ-პეტერბურგი), რევოლუცია და სამოქალაქო ომი კავკასიაში და საქართველო (1917-1921 წწ.)

12:30 – 13:00 რ. აბდულმაჟიდოვი (მაჰაჩყალა), საქართველოსა და დაღესტნის ხალხების ადათობრივ-სამართლებრივი ნორმების შედარებითი ანალიზი.

13:00 – 14:00 შესვენება

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ნ. გელაშვილი, ს. ჯამირზაევი**

14:00 – 14:30 ი. მხითარანი (ერევანი), ვითარება საქართველოში ან ქართლ-კახეთის პოლიტიკური მდგომარეობის აღწერა როგორც ამიერკავკასიის ისტორიის წყარო.

14:30 – 15:00 კ. ისმაილოვი (ბაქო), კავკასიის არმიის სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის მონაწილეობა ბაქოს 1918 წლის მარტის მოვლენებში

15:00 – 15:30 დ. ტიმოხინი (მოსკოვი), ხვარაზმის შეჭრა სამხრეთ კავკასიაში და საქართველოს სამეფო ისტორიული წყაროების მიხედვით.

15:30 – 16:00 ი. ნიფტალიევი (ბაქო), ეროვნული საკითხი აზერბაიჯანის კომპარტიის პროგრამაში (მე-20 ს-ის 20-30 წწ.).

16:00 – 16:30 კ. ინალკაევა (გროზნო), ჩეჩნეთის სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბების „ეკლიანი გზა“.

16:30 – 17:00 ჯ. კვიციანი (თბილისი), კაზაკები კავკასიაში (კაზაკებისა და კავკასიელების კულტურული დიალოგის პრობლემა)

17:00 – 17:30 ა. ჟურტოვა (ნალჩიკი), რუსეთ-კავკასიის ისტორიულ-ურთიერთობათა კვლევის ძირითადი კონცეპტუალური ასპექტები თანამედროვე სამამულო

ისტორიოგრაფიაში.

17:30 – 18:00 **ი. სულაბერიძე** (თბილისი), ა. ს. ხახანაშვილის სამეცნიერო-საგანმანათლებლო მოღვაწეობა: წვლილი „კავკასიოლოგიის უმაღლეს კურსებში“.

სემინარ V (ისტორია)

აუდიტორია 202

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ჰ.-რ. ჰუსეინოვი, დ. მერკვილაძე**

09:30 – 10:00 **მ. შეჭმაშომედოვი** (მაჰაჩყალა), მუჰამმად ალ-დარბანდის (XI-XII) სუფიური ტრაქტატი „რაიხან ალ-ხაკაიკ ვა ბუსთან ად-დაყაიკ“ - ხელნაწერის შენაწილის ახალი ეტაპი (თარგმანისა და ინტერპრეტაციის პრობლემები).

10:00 – 10:30 **დ. მერკვილაძე** (თბილისი), სამხედრო-პოლიტიკური დაძაბულობა ჩრდილოეთ აზერბაიჯანის სახანოებში XVIII ს-ის 70-იანი წლების მიჯნაზე და ერეკლე II.

10:30 – 11:00 **ს. ზედელაშვილი** (თბილისი), ექსპანსიები კავკასიაში (შედარებითი ანალიზი).

11:00 – 11:30 **ნ. გელაშვილი** (თბილისი), აღმოსავლეთ საქართველო სეფიანთა ირანის საგარეო პოლიტიკაში შაჰ სეფი I-ის ზეობის ხანაში (1629-1642).

11:30 – 12:00 **ჰ.-რ. ჰუსეინოვი** (მაჰაჩყალა), „მოქცევაი ქართლისაის“ ორი ცნობის შესახებ უძველეს წინააზიურ-კავკასიურ ეთნოლინგვისტურ კონტექსტში.

12:00 – 12:30 **ნ. მამადოვა** (ბაქო), საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ორგანიზაციათა მოღვაწეობა საქართველოში.

12:30 – 13:00 **ჰ. აკოფიანი** (ერევანი), ეპისკოპოს ვარდან ოძნე-

ცის ჩანანერი შენიშვნები ხელნაწერზე „მოგზაურობა სომხეთში, თურქეთსა და კილიკიაში“, როგორც XVIII - XIX საუკუნეების საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი წყარო.

13:00 – 14:00 შესვენება

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ზ. ჰაჯიევა , ი. დ. ხაბაევი**

- 14:00 – 14:30** **ფ. ა. იბრაგიმოვა** (მაჰაჩყალა), საზოგადოებათა მიწაზე საკუთრება დაღესტანში.
- 14:30 – 15:00** **ი. დ. ხაბაევი** (გროზნო), მონობისა და მონათვაჭრობის საკითხის შესახებ ჩრდილოკავკასიელი ხალხების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კონტექსტში.
- 15:00 – 15:30** **ზ. ს. ისაკიევა** (გროზნო), თანამედროვე ჩეჩენთა ეთნიკური და კონფესიური მხარეები.
- 15:30 – 16:00** **ზ. ჰაჯიევა** (ბაქო), **ე. მამედოვი** (ბაქო), კავკასიის ალბანეთის სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური კავშირები იბერიასთან.
- 16:00 – 16:30** **რ. ბეგეულოვი** (ყარაჩაევსკი), ყარაჩაულ-ბალყარულ-ქართული კულტურათაშორისი კომუნიკაციის კონფესიური ასპექტები: რელიგიური კონვერსიის გამოვლინება XIX საუკუნეში.
- 16:30 - 17:00** **მუსაევა მ.** (მაჰაჩყალა), საქართველოსა და დაღესტნის ხალხების მატერიალური და სულიერი კულტურის ურთიერთგავლენის ისტორიიდან.

სემინარია VI (ეთნოლოგია)

აუდიტორია 304

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **რ. ჩენსინერი, რ. მობილი**

- 14:00 – 14:30** **ნ. ანთელავა** (თბილისი), ტრადიციული პარავერბალური კომუნიკაციის ფორმები ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებში: ემოცია რიტუალსა და ეტიკეტში.
- 14:30 – 15:00** **რ. ჩენსინერი** (ოქსფორდი), **მ. მაჰომედხანოვი** (მაჰაჩყალა), დაღესტნის მთიელთა ბარში მასიური ჩასახლების ეთნოკულტურული შედეგები.
- 15:00 – 15:30** **ო. ბრუსინა** (მოსკოვი), თურქმენები ჩრდილო კავკასიაში: ეთნიკური თვითგადარჩენის პრობლემა ერთაშორის ურთიერთობათა პირობებში.
- 15:30 – 16:00** **ტ. ჯაბაევა** (მაჰაჩყალა), ძირითადი დებულებები მუსულმანური რელიგიის შესახებ ჩრდილოკავკასიის ხალხთა ყრილობაზე მე-20 საუკუნის დასაწყისში.
- 16:00 – 16:30** **რ. მობილი** (ბაქო), უდიები - კავკასიის სამოციქულო ეკლესიის ქრისტიანული სამწყსო.
- 16:30 – 17:00** **ლ. სოლოვიოვა** (მოსკოვი), ღვთისმშობლის ქართული ხატის თაყვანისცემის ხალხური ტრადიციები რუსეთში
- 17:00 – 17:30** **დ. ჭითანავა** (თბილისი), ურთიერთდახმარების ფორმები სამეგრელოს სოფელში ძველად და ახლად.
- 17:30 – 18:00** **რ. სეფერბეკოვი** (მაჰაჩყალა), ისტორიული მაკროპროცესების პერიოდიზაცია: დაღესტნელი ხალხების რევოლუციამდელი, საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა დროის მეურნეობისა და საყოფაცხოვრებო კულტურის ტრანსფორმაცია.

სემინარი VII

(არქეოლოგია, ანთროპოლოგია, კულტუროლოგია)

აუდიტორია 306

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ზ. ი. ხაზბულატოვა, ი. გაგოშიძე**

09:30 – 10:00 **მ. ფუთურიძე** (თბილისი), თრიალეთის კულტურა და მისი გარემომცველი პოლიტიკურ-კულტურული გარემო.

10:00 – 10:30 **თ. ახუნდოვი** (ბაქო), აზერბაიჯანისა და საქართველოს უძველესი ტომების ურთიერთმიმართება.

10:30 – 11:00 **ლ. ბითაძე** (თბილისი), **შ. ლალიაშვილი** (თბილისი), **დ. მინდორაშვილი** (თბილისი), **გ. გაგოშიძე** (თბილისი), **ი. გაგოშიძე** (თბილისი), ლაღის ღმრთისმშობლის მონასტრის ეზოში და წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის კრიპტიდან მოპოვებული ძვლოვანი მასალის კომპლექსური კვლევის შედეგები.

11:00 – 11:30 **ზ. კვიციანი** (თბილისი), სვანურენოვანი მოსახლეობის განსახლების საკითხისათვის

11:30 – 12:00 **ბ. ბ. ბულატოვი** (მაჰაჩყალა), **მ. რ. სეფერბეკოვი** (მაჰაჩყალა), გლობალიზაციისა და მოდერნიზაციის გავლენა დაღესტნის ქალაქური კულტურის ტრანსფორმაციაზე პოსტსაბჭოთა პერიოდში.

12:00 – 12:30 **ზ. ი. ხაზბულატოვა** (გროზნო), ოჯახის როლი კულტურული ტრადიციის გადაცემის პროცესში.

12:30 – 13:00 **ო. ი. კუსკაროვა** (მაიკოპი), ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხების სოციოკულტურული ურთიერთქმედება.

13:00 – 14:00 შესვენება

სემინარი VIII
(ლიტერატურა, ფოლკლორი)

აუდიტორია 214

09:30 დღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ხ. მამისიმედიშვილი, ტ. ბიტროვა**

- 09:30 – 10:00** **ო. ჯამბეკოვი** (გროზნო), ჩეჩნური ზეპირსიტყვიერების ძირითადი ფოლკლორული ჟანრების გენეზისის საკითხისათვის.
- 10:00 – 10:30** **მ. კულიევი** (ნახჩევანი), მე-19 საუკუნის დასაწყისის ქართველი პოეტები ნახჩევანში.
- 10:30 – 11:00** **ფ. კუსეგენოვა** (მაჰაჩყალა), ნოღაური ეპოსი „ედიგე“: სივრცისა და დროის ორგანიზაციის საკითხი.
- 11:00 – 11:30** **ა. ქოძოევი** (მაგასი), ქართულ-ინგუშური თემა ფოლკლორსა და ლიტერატურაში.
- 11:30 – 12:00** **ა. ალიევა** (მაჰაჩყალა), კავკასიის ხალხთა მაგიური სამკურნალო პოეზია.
- 12:00 – 12:30** **ს. სუხიაშვილი** (თბილისი), ანტაგონისტი ქალის სახე ქართულ და ოსურ ფოლკლორში.
- 12:30 – 13:00** **ე. გოგიაშვილი** (თბილისი), კავკასიური ზღაპრების შენაწილის ისტორიიდან.

13:00 – 14:00 შ ე ს ვ ე ნ ე ბ ა

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ნ. სულავა, ო. ჯამბეკოვი**

- 14:00 – 14:30** **ნ. გონჯილაშვილი** (თბილისი), **ნ. სულავა** (თბილისი), კავკასია ქართულ ჰაგიოგრაფიაში.
- 14:30 – 15:00** **ტ. ბიტროვა** (ნალჩიკი), ბალყარულ-ქართული ერთიერთობანი კაზიმ მეჩიევის შემოქმედებაში.
- 15:00 – 15:30** **ხ. მამისიმედიშვილი** (თბილისი), მზეთუნახავის მხატვრული სახის მითოსური ინტერპრეტაცია ქართული და ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხთა თქმულებების მიხედვით.
- 15:30 – 16:00** **ტ. ჰაჯიმურადოვა** (მაჰაჩყალა), მთის სიმბოლიკა ნარიმან სამუროვის რომან „ურანღერის“ მხატვრულ დისკურსში.
- 16:00 – 16:30** **თ. ღონღაძე** (თბილისი), **თ. შარაბიძე** (თბილისი), კავკასიელთა სამონადირეო მითოსის და ტრადიციის ასახვა ვაჟა-ფშაველას მოთხრობებში.
- 16:30 – 17:00** **ვ. რასუმოვი** (გროზნო), ლიტერატურული ჟანრის ზღაპრის ჩამოყალიბების საკითხისათვის ჩეჩნურ მხატვრულ ლიტერატურაში.

სემინარ IX

(გეოპოლიტიკა, კონფლიქტოლოგია)

აუდიტორია 317

09:30 დღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **დ. ხალიდოვი, მ. მუსაევა**

- 09:30 – 10:00** **გ. რიკაძე** (თბილისი), ეთნიკური კონფლიქტები სახმრეთ კავკასიაშია და გარე ძალების გავლენა რეგიონის სტაბილურობაზე.

- 10:00 – 10:30** **გ. ომსარაშვილი** (თბილისი), ჩრდილო კავკასია - ტრანსნაციონალური მებრძოლი ისლამიზმის (ჯიჰადიზმის) რუკაზე.
- 10:30 – 11:00** **მ. მაჰომედხანოვი** (მაჰაჩყალა), **ა. ვ. ბაკანოვი** (მაჰაჩყალა), კავკასია და ცენტრალური აზია რუსეთის იმპერიის გეოპოლიტიკაში (მე-18-მე-19 სს.).
- 11:00 – 11:30** **ვ. ომაროვი** (ბაქო), აზერბაიჯან-საქართველოს ურთიერთობები: ნაცადი თანამშრომლობა.
- 11:30 – 12:00** **მ. მუსაევა** (მაჰაჩყალა), **ს. ჰარუნოვა** (მაჰაჩყალა), საქართველოსა და დაღესტნის ხალხთა სავაჭრო ურთიერთობები მე-18 საუკუნეში.
- 12:00 – 12:30** **ნ. რამაზანოვა** (ბაქო), აზერბაიჯანის ურთიერთობანი ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან.
- 12:30 – 13:00** **დ. ხალიდოვი** (მაჰაჩყალა), დაღესტნის კულტურა და მთის ეკონომიკა (კონფლიქტური პოტენციალის ზრდა და სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის ადეკვატურობის პრობლემა.

13:00 – 14:00 შისვენება

17:30 პლენარული სხდომა

აუდიტორია 214

- 17:30 – 18:00** **ნ. გიშევი** (მაიკოპი), კავკასიური ენათმეცნიერების კულტურულ-ლინგვისტური როლი.
- 18:00 – 18:30** **ნ. ჯორბენაძე** (თბილისი), საქართველო - კავკასიოლოგიური კვლევებისა და სწავლების ცენტრი (ისტორია და თანამედროვე მდგომარეობა).
- 18:30 – 19:00** **ც. ბარამიძე** (თბილისი), კავკასიის რეგიონალიზაცია - გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური, კულტურულ-ცივილიზაციური ვექტორები.

19:00 დისკუსია, სექციების მუშაობის შეჯამება

კონგრესის დასურვა

ПЛАН РАБОТЫ КОНГРЕССА

09:30 – 13:00	Утреннее заседание
13:00 – 14:00	Перерыв
14:00 – 16:30	Дневное заседание
16:30 – 17:00	Дискуссия

РЕГЛАМЕНТ

доклад	20 минут
дискуссия	10 минут

3 ноября, воскресенье

Приём гостей

(ТГУ, I корпус, I этаж)

09:00 – 10:00 Регистрация

(ТГУ, I корпус, II этаж, конференц-зал)

10:00 Открытие конгресса

Ректор ТГУ - Г. Шарвашидзе

Вступительное слово – председатель конгресса проф. Ц. Барамидзе

П Р И В Е Т С Т В И Я:

М. Батиашвили – министр образования, науки, культуры и спорта Грузии

Н. Мачавариани - директор Института языкознания им. Арн. Чикобава (Тбилиси)

В. Шенгелиа - Институт языкознания им. Арн. Чикобава, заведующий Отделом горских иберийско-кавказских языков, член-корреспондент Академии наук Грузии (Тбилиси)

И. Абдуллаев – Институт языка, литературы и искусства им. Г. Цадасы Дагестанского научного центра Российской Академии наук, почетный доктор ТГУ (Махачкала)

А. Халидов – Чеченский государственный педагогический университет (Грозный)

М. Биданок - доктор филологических наук, заместитель директора по науке АРИГИ им. Т. М. Керашева (Майкоп)

Р. Бегеулов - Карачаево-Черкесский государственный университет имени У.Д. Алиева (Карачаевск)

Т. И. Ахундов – Институт археологии и этнографии Национальной академии наук Азербайджана (Баку)

Б. Харсиев – Ингушский научно-исследовательский институт имени **Ч. Э. Ахриева** (Магас)

Р. Канарковский - Краковский университет (Краков)

Р. Ченсинер – эмеритус профессор, колледж Св. Антония (Оксфорд)

Г. Мхитарян - Институт востоковедения Академии наук республики Армения (Ереван)

Т. Биттирова - Кабардино-Балкарский научный центр Российской академии наук (Нальчик)

А. Амундсен - профессор университета Осло (Осло)

Л. Соловьева – Институт этнологии и антропологии Российской академии наук (Москва)

П. Эджибиа – директор научно-образовательного общества „Прометей“ (Тбилиси)

11:30 Пленарное заседание

I

Председатели заседания: **И. Х. Абдуллаев, Ц. Барамидзе**

11:30–12:00 **М. И. Магомедов** (Махачкала), Арнольд Степанович Чикобава – основоположник научной школы иберийско-кавказского языкознания.

12:00–12:30 **Л. Битадзе (Тбилиси), Н. Таварткиладзе (Тбилиси)**, Кольцевой тип деформации и краниологический полиморфизм черепа (на примере раннесредневекового населения Самтавро).

12:30–13:00 **Е. М. Горюшина** (Ростов-на-Дону), Антропология конфликтов на Кавказе: история и 'popular geopolitics'

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Пленарное заседание

II

Председатели заседания: **М. Чухуа, О. Джамбеков**

- 14:00–14:30** **А. И. Халидов** (Грозный), К вопросу достаточности оснований выделения сино-...-кавказской семьи языков.
- 14:30–15:00** **М. М. Магдилов** (Махачкала), **М. М. Магомедханов** (Махачкала), Историко-правовые аспекты советской национально-языковой политики на Кавказе.
- 15:00–15:30** **К. Сихарулидзе** (Тбилиси), Грузинско-северокавказские фольклорные взаимоотношения.

15:30 – 16:00 П Е Р Е Р Ы В

16:00 секционная работа

СЕКЦИЯ I (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 101

16:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **А. Тихонова, Н. Ардотели**

- 16:00–16:30** **Р. Канарковский** (Краков), Основные проблемы и перспективы грузинских этимологических исследований в иберийско-кавказском контексте.
- 16:30 –17:00** **Г. Гванцеладзе** (Тбилиси), **Т. Гванцеладзе** (Тбилиси),

Результаты военных действий 1818-1878 годов в топонимии Западной Черкесии и Северо-Западной Грузии.

17:00–17:30 **Б. М. Харсиев** (Магас), Глалглай мотг: историческое родство и проблемы изучения.

17:30–18:00 **Н. Хочолава-Мачавариани** (Тбилиси), Еще раз об картвельском архетипе и изначальной семантике названия древнейшего сорта грузинской пшеницы Маха (*Triticum maxha*).

СЕКЦИЯ II (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 115

16:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Н. Мачавариани, А. Вагапов**

16:00–16:30 **Н. Шенгелая** (Тбилиси), О картвельской письменности Фестского Диска.

16:30–17:00 **Л. Чоталишвили** (Тбилиси), Крито топонимические параллели.

17:00–17:30 **И. М. Булатбиев** (Грозный), К вопросу этимологии урартского слова *tars* («мужчина, человек»).

17:30–18:00 **С. М. Махмудова** (Москва), Сакральная лексика рутульского языка.

СЕКЦИЯ III (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 212

Председатели заседания: **М. А. Магомедов, М. Букиа**

- 16:00 – 16:30** **С. Б. Юзбекова** (Махачкала), О глагольной интерференции в лексикографическом билингвизме (по материалам редактирования лезгинско-русского словаря).
- 16:30 – 17:00** **Б. М. Кесер** (Карс), Свободные формы обращения в грузинском и турецком языках.
- 17:00 – 17:30** **Н. Ахалаиа** (Тбилиси), Правила формализации грамматической категории залогов в мегрельско-лазском языке.
- 17:30 – 18:00** **З. М. Алиева** (Махачкала), Компаративные фразеологические единицы в чамалинском языке.

СЕКЦИЯ IV (ИСТОРИЯ)

аудитория 306

Председатели заседания: **Дж. Квициани, О. Брусина**

- 16:00 – 16:30** **П. Адамчевский** (Варшава), Горские евреи южного Дагестана в свете полевых исследований, проведенных Центром Сэфер в августе 2018 года.
- 16:30 – 17:00** **К. Кутателадзе** (Тбилиси), Топонимия Джавахети, как исторический источник.
- 17:00 – 17:30** **Н. Р. Гезалова** (Баку), Политика Великобритании в каджарском Иране в ходе второй русско-иранской войны.
- 17:30 – 18:00** **З. Б. Ибрагимова** (Махачкала), Бумага дагестанских

рукописей в контексте изучения истории развития внешних культурных и экономических связей Дагестана в XVI-XVIII вв.

СЕКЦИЯ V (ИСТОРИЯ)

аудитория 202

Председатели заседания: **И. Сулаберидзе, М. Мусаева**

- 16:00 – 16:30** **Ш. Хапизов** (Махачкала), Аварские грузинографические надписи XI-XIV вв.
- 16:30 – 17:00** **С. М. Джамирзаев** (Грозный), Грузия - мировой центр кавказоведения (основные проблемы и цивилизационные достижения палеокавказцев в контексте чеченского составляющего).
- 17:00 – 17:30** **Д. М. Маламагомедов** (Махачкала), Грузия в арабграфических аварских газетах 1917-1922 гг.
- 17:30 – 18:00** **Н. Н. Гарунова** (Махачкала), М. Н. Гарунова (Махачкала), Процессы формирования грузинской диаспоры в низовьях Терека в контексте переселенческой политики России на Северо-Восточном Кавказе (XVIII в.).

СЕКЦИЯ VI
(КУЛЬТУРОЛОГИЯ, ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ, ЭТНОЛОГИЯ)

аудитория 305

Председатели заседания: **М. Ханмагомедов, Л. Соловьева**

- 16:00 – 16:30** **Г. Кипиани** (Тбилиси), Идеологические аспекты дискуссии о грузинском застолье.
- 16:30 – 17:00** **М. Ю. Роцин** (Москва), «Покаяние» Тенгиза Абуладзе: мастерство и честность самовыражения.
- 17:00 – 17:30** **Б. А. Синанов, Л. Т. Соловьева** (Москва), Некоторые аспекты духовной культуры грузин Северного Кавказа.
- 17:30 – 18:00** **К. Баиашвили** (Тбилиси), Общие традиционные пласты грузинско-северокавказской музыки и перспективы их изучения.

СЕКЦИЯ I (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 305

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **З. Оцомиева-Тагирова, Д.-А. Хазамов**

- 09:30 – 10:00** **М. Беридзе** (Тбилиси), **Д. Надарая** (Тбилиси), **Ц. Кванталиани** (Тбилиси), Потенциал обработки и картографирования мультязыковых данных большой грузинской диалектной базы (GEDA).
- 10:00 – 10:30** **И. А. Абдуллаев** (Махачкала), Прадагестанский *lag/*lakк «мужчина; человек» как источник ряда этни-

ческих и социальных терминов в языках Кавказа.

- 10:30 – 11:00** **А. Вагапов** (Грозный), Некоторые дополнения к картвело-нахским лексическим сходствам.
- 11:00 – 11:30** **Р. Абашиа** (Тбилиси), К некоторым вопросам дифференциации язык-основ различных групп иберийско-кавказских языков.
- 11:30 – 12:00** **И. А. Дибиров** (Махачкала), Фонетические особенности томуринского говора анцухского диалекта аварского языка.
- 12:00 – 12:30** **В. Челидзе** (Тбилиси), Названия Abkhazia (Abkhazeti) и реалии его происхождения (кавказские векторы колхо-иберийской эпохи).
- 12:30 – 13:00** **Н. Хахиашвили** (Тбилиси), К этимологии слова *saṛḡe* «зеркало» в грузинском.

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Р. Абашиа, М. Багомедов**

- 14:00 – 14:30** **Д. М. Магомедов** (Махачкала), Вопросы функционирования дагестанских языков: история и современность.
- 14:30 – 15:00** **С. С. Ситимова** (Майкоп), К вопросу о четверичной системе смычных согласных адыгейского языка.
- 15:00 – 15:30** **З. М. Оцомиева-Тагирова** (Махачкала), Проблема семантики в аварской топонимии.
- 15:30 – 16:00** **М. А. Магомедов** (Махачкала), Д.-А. А. Хазамов (Махачкала), К этимологии топонимических апеллятивов «капище» («часовня») и «клятва» в аварском языке.

- 16:00 – 16:30** **М. Начкебия** (Тбилиси), **Т. Гитолендия** (Тбилиси), О словообразовательном потенциале в звукосогласованиях, означающих звучание (звукового шума) в грузинском языке.
- 16:30 – 17:00** **Р. П. Пайзулаев** (Махачкала), **А. А. Магомедов** (Махачкала), Функциональные особенности приложения в русском, арабском и аварском языках.
- 17:00 – 17:30** **С-Х. С-Э. Ирезиев** (Грозный), **А.Х. Абубакаров** (Грозный), Ослабление согласных в структуре непроемных глаголов в чеченском и ингушском языках.
- 17:30 – 18:00** **М. Р. Багомедов** (Махачкала), Гидронимы в топонимической системе даргинского языка.

СЕКЦИЯ II (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 101

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **К. Датукишвили, М. И. Магомедов**

- 09:30 – 10:00** **А. Б. Джалилова** (Махачкала), Категория определенности-неопределенности в английском языке и способы её выражения в рутульском языке.
- 10:00 – 10:30** **М. Чухуа** (Тбилиси), К этимологии слова *sreg-*.
- 10:30 – 11:00** **А. Н. Магомедова** (Махачкала), Аварские паремиологические единицы с религиозным компонентом.
- 11:00 – 11:30** **З. А. Магомедова** (Махачкала), Письменность Дагестана: история зарождения и формирования.
- 11:30 – 12:00** **М. У. Сулейбанова** (Грозный), Перспективы изучения композитного словообразования в нахских языках.

12:00 – 12:30 **Г. Т. Тугуз** (Майкоп), О некоторых семантических фразеологических единицах в адыгейском языке.

12:30 – 13:00 **К. Маргиани** (Тбилиси), Топонимия Дальского (Кодорского) ущелья (лингвокультурологические аспекты).

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **М. А. Магомедов, М. Беридзе,**

14:00 – 14:30 **М. Н. Османова** (Махачкала), Арабографические многоязычные печатные издания Дагестана начала XX века.

14:30 – 15:00 **Г. Квашилава** (Тбилиси), «Ая», «Аяя», «Кута», «Айет» и «Колхида» в линейных надписях классов А и В.

15:00 – 15:30 **Ш. Габескириа** (Тбилиси), Из картвельско-арабских языковых отношений.

15:30 – 16:00 **Л. Бакурадзе** (Тбилиси), **М. Беридзе** (Тбилиси), Еще раз о внутренней дифференциации ферейданского диалекта.

16:00 – 16:30 **К. Датукишвили** (Тбилиси), О типах склонения в современном грузинском языке.

16:30 – 17:00 **Р. Герсамиа** (Тбилиси), Методические аспекты определения основы имени.

17:00 – 17:30 **А. Н. Абрегов** (Майкоп), **Р. А. Эльдарова** (Майкоп), Выражение понятия «карман» в адыгских языках.

17:30 – 18:00 **А. П. Тихонова** (Майкоп), Хаттский и абхазо-адыгские языки: генетическое родство.

СЕКЦИЯ III (ЯЗЫКОЗНАНИЕ)

аудитория 212

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **М. Биданок, Т. Гванцеладзе**

- 09:30 – 10:00** **З. Киквидзе** (Тбилиси), **Л. Пачулиа** (Тбилиси), Об одном англо-кавказском лексикографическом ресурсе (Д. Р. Пикок и его материалы).
- 10:00 – 10:30** **М. Букиа** (Тбилиси), Из грузинско-абхазских языковых отношений.
- 10:30 – 11:00** **М. М. Биданок** (Майкоп), Эффективность текстовой системы.
- 11:00 – 11:30** **Н. Ахвледиани** (Батуми), К историю одного забытого топонима, происходящего от дендронима.
- 11:30 – 12:00** **Р. Герсамиа** (Тбилиси), **Н. Цулаиа** (Тбилиси), Проблемы обработки устных текстов с помощью анализатора Praat.
- 12:00 – 12:30** **И. Тигиева** (Тбилиси), К вопросу функционирования осетинского языка.
- 12:30 – 13:00** **Н. Кецбая** (Тбилиси), структурно-семантический анализ терминов, обозначающих связанные со строительством единицы измерения (на материале грузинского и мегрельского языков).

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Х. Туманишвили, А. Халидов**

- 14:00 – 14:30** **Н. Мачавариани** (Тбилиси), Лексема *laxari* «трус» (этимология).
- 14:30 – 15:00** **Н. Ардотели** (Тбилиси), Образование именных композитов в грузинском, дидойском и бежитинском языках.
- 15:00 – 15:30** **Х. Туманишвили** (Тбилиси), К сравнительному изучению фразеологических фондов в контексте лингвокультурологии (на основе корпуса арабского и грузинского материала).
- 15:30 – 16:00** **Х. Хутуашвили** (Москва), Языковая ситуация в современном Ферейдане и его этнические меньшинства: необходимость сохранения культурных взаимоотношений.
- 16:00 – 16:30** **Е. Асланова** (Тбилиси), К вопросу изучения казахского наречия азербайджанского языка.
- 16:30 – 17:00** **М. Р. Овхадов** (Грозный), Вопрос о дробных числительных в чеченском языке.
- 17:30 – 18:00** **Ц. Барамидзе** (Тбилиси), К вопросу дифференциации исходной морфосинтаксической системы иберийско-кавказских языков.

СЕКЦИЯ IV (ИСТОРИЯ)

аудитория 107

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **Г. Атаев, В. Лобанов**

- 09:30 – 10:00** **Ю. И. Дробышев** (Москва), Грузинская и русская средневековая историография о монголах.

- 10:00 – 10:30** **Д. Чумбуридзе** (Тбилиси), Кавказская политика России в начале 19-го века и Павел Цицианов.
- 10:30 – 11:00** **А. Б. Амундсен** (Осло), **Дж. Месхидзе** (Санкт-Петербург), A POTENCIA AD ACTUM: от нереализованного норвежско-кавказского проекта 20-х гг. XX в. к актуальному диалогу.
- 11:00 – 11:30** **С. Нагаев** (Грозный), К вопросу о интерпретациях семантики этнонима чечен/чеченцы.
- 11:30 – 12:00** **Г. Д. Агаев** (Махачкала), **Д. Ш. Халидов** (Махачкала), Кавказская Албания: историко-социологическое осмысление опыта политической консолидации.
- 12:00 – 12:30** **В. Б. Лобанов** (Санкт-Петербург), Революция и Гражданская война в России и Грузии (1917-1921 гг).
- 12:30 – 13:00** **Р. С. Абдулмажидов** (Махачкала), Сравнительный анализ обычно-правовых норм народов Грузии и Дагестана.

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Н. Гелашвили, С. Джамирзаев**

- 14:00 – 14:30** **Г. Ж. Мхитарян** (Ереван), «Картина Грузии или описание политического Картли в Кахетии» как источник истории Закавказья.
- 14:30 – 15:00** **К. Н. Исмаилов** (Баку), Участие военно-революционного комитета кавказской армии в мартовских событиях в Баку в 1918 году.
- 15:00 – 15:30** **Д. М. Тимохин** (Москва), Хорезмийское вторжение на Южный Кавказ и Грузинское царство по данным исторических источников.

- 15:30 – 16:00** **И. Нифталиев** (Баку), Национальный вопрос в программе коммунистической партии Азербайджана (20-30-е гг. XX века).
- 16:00 – 16:30** **К. С. Иналкаева** (Грозный), Тернистый путь становления государственности чеченского народа.
- 16:30 – 17:00** **Дж. Квициани** (Тбилиси), Казаки на Кавказе (к проблеме культурного диалога между казаками и кавказцами).
- 17:00 – 17:30** **А. А. Журтова** (Нальчик), Основные концептуальные подходы к исследованию российско-кавказского исторического взаимодействия в современной отечественной историографии.
- 17:30 – 18:00** **И. Сулаберидзе** (Тбилиси), Научно-просветительская деятельность А. С. Хаханашвили: участие в «Высших курсах по кавказоведению».

СЕКЦИЯ V (ИСТОРИЯ)

аудитория 202

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **Г.-Р. А.-К. Гусейнов, Д. Мерквиладзе**

- 09:30 – 10:00** **М. Г. Шехмагомедов** (Махачкала), Суфийский трактат «Райхан ал-хакаик ва бустан ад-дакаик» (Базилик истин и сад тонкостей) Мухаммада ал-Дарбанди (конец XI-XII вв.) – на новом этапе изучения рукописи (проблемы перевода и интерпретации).
- 10:00 – 10:30** **Д. Мерквиладзе** (Тбилиси), Военно-политическая напряженность в ханствах Северного Азербайджана на рубеже 60-70 годов XVIII в. и Ираклий II.

- 10:30 – 11:00** **С. Зеделашвили** (Тбилиси), Экспансии на Кавказе (сравнительный анализ).
- 11:00 – 11:30** **Н. Гелашвили** (Тбилиси), Восточная Грузия во внешней политике сефевидского Ирана в эпоху правления Шаха Сефи I (1629-1642).
- 11:30 – 12:00** **Г.-Р. А.-К. Гусейнов** (Махачкала), О двух сообщениях раннесредневековой грузинской хроники «Мокцевай Картлисай» в древнейшем переднеазиатско-кавказском этноязыковом контексте.
- 12:00 – 12:30** **Н. Маммадова** (Баку), Деятельность общественно-политических организаций в Грузии.
- 12:30 – 13:00** **А. Акопян** (Ереван), Рукопись путевых заметок Вардана епископа Одзнеци «Путешествие в Армению, Турцию и Киликию» как важнейший первоисточник для истории Грузии 18-19-ых веков.

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **З. Гаджиева, И. Д. Хабаев**

- 14:00 – 14:30** **П. А. Ибрагимова** (Махачкала), Общинная земельная собственность в Дагестане.
- 14:30 – 15:00** **И. Д. Хабаев** (Грозный), К вопросу о рабстве и работорговле в Чечне в контексте уровня социально-экономического развития народов Северного Кавказа.
- 15:00 – 15:30** **З. С. Исакиева** (Грозный), Этническая и конфессиональная стороны жизни современных чеченцев.
- 15:30 – 16:00** **З. Гаджиева** (Баку), **Э. Мамедов** (Баку), Социально-экономические и политические связи Кавказской Албании с Иберией.

16:00 – 16:30 **Бегулов Р.** (Карачаевск), Конфессиональные аспекты карачаево-балкаро-грузинской межкультурной коммуникации: проявления религиозной конверсии в XIX веке.

16:30 – 17:00 **Мусаева М. К. (Махачкала)**, Из истории взаимовлияния материальной и духовной культур народов Грузии и Дагестана.

СЕКЦИЯ VI (ЭТНОЛОГИЯ)

аудитория 304

14:00 **Дневное заседание**

Председатели заседания: **Р. Ченсинер, Р. Мобили**

14:00 – 14:30 **Н. Антелава** (Тбилиси), Традиционные паравербальные коммуникационные формы у народов Северного Кавказа: эмоция в ритуале и этикете.

14:30 – 15:00 **Р. Ченсинер** (Окфорд), **М. М. Магомедханов** (Махачкала), Этнокультурные последствия массового переселения горцев Дагестана на равнину.

15:00 – 15:30 **О. И. Брусина** (Москва), Туркмены Северного Кавказа: проблема этнического выживания в условиях межнационального взаимодействия.

15:30 – 16:00 **Т. Ч. Джабаева** (Махачкала), Основные положения о мусульманской религии на съезде племен Северного Кавказа и Дагестана в начале XX века.

16:00 – 16:30 **Р. Мобили** (Баку), Удины как христианская паства албанской (кавказской) апостольской церкви.

16:30 – 17:00 **Л. Т. Соловьева** (Москва), Народные традиции почитания Грузинской иконы Божией Матери в России

17:00 – 17:30 **Д. Читанава** (Тбилиси), Формы взаимной помощи в селах Самегрело (древность и современность).

- 17:30 – 18:00** **Р. Сефербеков** (Махачкала), Периодизация исторических макропроцессов: трансформация хозяйства и бытовой культуры народов Дагестана в дореволюционное, советское и постсоветское время.

СЕКЦИЯ VII

(АРХЕОЛОГИЯ, АНТРОПОЛОГИЯ, КУЛЬТОРОЛОГИЯ)

аудитория 306

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **З. И. Хасбулатова**, **И. Гагошидзе**

- 09:30 – 10:00** **М. Путуридзе** (Тбилиси), Триалетская культура и её окружающая политико-культурная среда: взаимоотношения и динамика влияния.
- 10:00 – 10:30** **Т. Ахундов** (Баку), Взаимопроникновение древнейших племен Азербайджана и Грузии.
- 10:30 – 11:00** **Л. Битадзе, Ш. Лалиашвили, Д. Миндорашвили, Г. Гагошидзе, И. Гагошидзе** (Тбилиси), Результаты комплексного исследования костных останков добытых во дворе Галийского монастыря Богородицы и из крипты церкви Святого Николая на Кипре.
- 11:00 – 11:30** **З. Квициани** (Тбилиси), К вопросу расселения сванскоязычного населения.
- 11:30 – 12:00** **Б. Б. Булатов** (Махачкала), **М. Р. Сефербеков** (Махачкала), Влияние глобализации и модернизации на трансформацию городской культуры Дагестана в постсоветский период.
- 12:00 – 12:30** **З. И. Хасбулатова** (Грозный), Роль семьи в процессе передачи культурных традиций.
- 12:30 – 13:00** **О. И. Кускарова** (Майкоп), Социокультурное взаимодействие народов Северного Кавказа.

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

СЕКЦИЯ VIII
(ЛИТЕРАТУРА, ФОЛЬКЛОР)

аудитория 214

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **Х. Мамисимедишвили, Т. Биттирова**

- 09:30 – 10:00** **О. Джамбеков** (Грозный), К вопросу о генезисе основных фольклорных жанров чеченского устного народного творчества.
- 10:00 – 10:30** **М. Р. Кулиев** (Нахчыван), Грузинские поэты начала XIX века в Нахчыване.
- 10:30 – 11:00** **Ф. А. Кусегенова** (Махачкала), Ногайский эпос «Эдиге»: особенности пространственно-временной организации.
- 11:00 – 11:30** **А. Ю. Кодзоев** (Назрань), Грузино-ингушская тема в фольклоре и литературе.
- 11:30 – 12:00** **П. Ш. Алиева** (Махачкала), Лечебная магическая поэзия народов Кавказа.
- 12:00 – 12:30** **С. Сухиашвили** (Тбилиси), Образ женщины антагониста в грузинском и осетинском фольклоре.
- 12:30 – 13:00** **Е. Гогиашвили** (Тбилиси), Из истории изучения кавказских сказок.

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **О. Джамбеков, Н. Сулава**

- 14:00 – 14:30** **Н. Гонджилашвили** (Тбилиси), Н. Сулава (Тбилиси), Кавказ в грузинской агиографии.
- 14:30 – 15:00** **Т. Ш. Биттирова** (Нальчик), Балькаро-грузинские взаимоотношения в творчестве Казима Мечиева.
- 15:00 – 15:30** **Х. Мамисимедишвили** (Тбилиси), Мифологическая интерпретация художественного образа красавицы по сказаниям грузинского и северокавказских народов.
- 15:30 – 16:00** **Т. Э. Гаджимурадова** (Махачкала), Символика горы в художественном дискурсе романа Наримана Самурова «Уранлер».
- 16:00 – 16:30** **Т. Гонгадзе** (Тбилиси), Отражение охотнической мифологии и традиций народов Кавказа в рассказах Важа-Пшавела.
- 16:30 – 17:00** **В. Ш. Расумов** (Грозный), К вопросу о становлении жанра литературной сказки в чеченской художественной литературе.

СЕКЦИЯ IX

(ГЕОПОЛИТИКА, КОНФЛИКТОЛОГИЯ)

аудитория 317

09:30 Утреннее заседание

Председатели заседания: **Д. Халидов, М. К. Мусаева**

- 09:30 – 10:00** **Г. Рикадзе** (Тбилиси), Этнические конфликты в Южном Кавказе и влияние внешних сил на стабильность региона.

- 10:00 – 10:30** **Г. Омсарашвили** (Тбилиси), Северный Кавказ - на карте транснационального радикального исламизма (джихадизма).
- 10:30 – 11:00** **М. М. Магомедханов** (Махачкала), А. В. Баканов (Махачкала), Кавказ и Центральная Азия в геополитике Российской Империи в период XVIII – первой половины XIX веков.
- 11:00 – 11:30** **В. Омаров** (Баку), Азербайджано-грузинские взаимоотношения: сотрудничество прошедшее испытания.
- 11:30 – 12:00** **М. К. Мусаева** (Махачкала), **С. М. Гарунова** (Махачкала), Торговые отношения народов Дагестана и Грузии в XVIII в.
- 12:00 – 12:30** **Н. Рамазанова** (Баку), Отношения Азербайджана со странами Центральной Азии.
- 12:30 – 13:00** **Д. Ш. Халидов** (Махачкала), Культура и горная экономика Дагестана (Рост конфликтного потенциала и проблема адекватности государственной политики).

13:00 – 14:00 П Е Р Е Р Ы В

17:30 Пленарное заседание

Председатели заседания: **Ц. Барамидзе, М. Магомедханов**

аудитория 214

- 17:30 – 18:00** **Н. Т. Гишев** (Майкоп), Культурно-лингвистическая роль кавказской школы языкознания.
- 18:00 – 18:30** **Н. Джорбенадзе** (Тбилиси), Грузия - центр грузинско-кавказского исследования и обучения (История и современное состояние).

18:30 – 19:00 **Ц. Барамидзе** (Тбилиси), Регионализация Кавказа – геополитические, геоэкономические и культурно-цивилизационные векторы.

19:30 **Дискуссия, Подведение итогов работы секций**

ЗАКРЫТИЕ КОНГРЕССА

CONGRESS WORKING SCHEDULE

- 09:30 – 13:00** Morning session
- 13:00 – 14:00** Lunch
- 14:00 – 16:30** Afternoon session
- 16:30 – 17:00** Discussion

Time limit

Report 20 minutes

Dispute 10 minutes

3 November, Sunday

Receiving the guests (TSU, building 1, floor 1)

09:30 – 10:00 Registration (TSU, building 1, floor 2, Assembly Hall)

10:15 Opening of the congress

Conference hall

Chairpersons:

Prof. G. Sharvashidze – TSU Rector,

Prof. Ts. Baramidze – Chair of the Congress

G R E E T I N G S:

M. Batiashvili – Minister of Education, Science, Culture and Sport of Georgia

N. Machavariani – Director of Arn. Chikobava Institute of Linguistics(Tbilisi)

V. Shengelia – Head of the Iberian Caucasian Division of the Mountain Arn. Chikobava Institute of Linguistics, Corresponding member of Georgian National Academy of Sciences (Georgia)

I. Abdullaev – H. Tsadasa Institute of Language, Literature and Art of Dagestan Scientific Centre of the Russian Academy of Sciences (Mahachkala)

A.Khalidov – Chechnya State Pedagogical University (Grozny, RF)

M. Bidanok - Adyghe t. Kerashev Deputy Director of Science Center (Maykop)

R. Begeulov – Karachay-Circassian University (Karachaevsk)

T. Akhundov – Azerbaijanian National Academy of Sciences, Institute of Archaeology and Ethnography (Baku)

B. Kharsiev - The Institute of Sciences of Ingushetia (Magas)

R. Kanarkovski - The University of Krakov (Krakov)

R. Chenciner – Member emeritus Senior St Antony's College Oxford, UK

G. Mkhitarian – Institute of Oriental Studies (Yerevan)

T. Bittirova – Kabardo-Balkarian Institute of Humanities of the Russian Academy of Sciences (Nalchik)

A. Amundsen – Professor of Oslo University (Oslo)

L. Solovyeva – Caucasian Department of the Institute of Ethnology and Anthropology of the Russian Academy of Sciences (Moscow)

P. Ejibia – Director of Scientific-Educational Organization “Prometheus” (Tbilisi)

11:30 Plenary session

Chairs of the session: **I. Abdullaev, Ts. Baramidze**

11:30 – 12:00 **M. I. Magomedov** (Mahachkala), Arnold Chikobava -founder of Iberian-Caucasian Science school.

12:00 – 12:30 **L. Bitadze** (Tbilisi), **N. Tavartkiladze** (Tbilisi), Circular deformation and Craniological Polymorphism.

12:30 – 13:00 **E. Goryushina** (Rostov-on-Don), Anthropology of conflicts in the Caucasus: history and ‘popular geopolitics.

13:30– 14:00 BREAK

14:00 Plenary session

II

Chairs of the session: **M. Chukhua, O. Jambekov**

- 14:00 – 14:30** **A. Khalidov** (Grozny), to the question of sufficiency of grounds allocation sino-...- caucasian family of languages.
- 14:30– 15:00** **M. Magdilov** (Mahachkala), **M. Magomedkhan** (Mahachkala) historical and legal aspects of the soviet national-language policy in the Caucasus.
- 15:00 – 15:30** **K. Sikharulidze** (Tbilisi), Georgian-Caucasian Folkloric Relations.

15:30 – 16:00 BREAK

16:00 Section work

SECTION I (LINGUISTICS)

Auditorium101

Chairs of the session **A. Tikhonova, N. Ardoteli**

- 16:00 – 16:30** **R. Kanarkowski (Cracow)**, Main research problems and future perspectives of Georgian etymological studies in Ibero-Caucasian context.
- 16:30 – 17:00** **T. Gvantseladze** (Tbilisi), **G. Gvantseladze** (Tbilisi), Results of 1818-1878 Military Actions in Toponymy of West Circassia and North-West Georgia (Apkhazia).
- 17:00 - 17:30** **B. Kharsiev** (Magas), $\gamma\alpha\gamma\alpha j$ mwot, historical kinship and problems of study theses.

- 17:30 – 18:00** **N. Khocholava-Machavariani**(Tbilisi), On the Proto-Kartvelian Archetype and Original Semantics of Makha (*Triticum Macha* –An Ancient Species of Georgian Wheat) Again.

SECTION II (LINGUISTICS)

Auditorium115

Chairs of the session: **N. Machavariani, A. Vagapov**

- 16:00 – 16:30** **N. Shengelaia** (Tbilisi), About the Kartvelian Script of the DisofPhaistos
- 16:30 – 17:00** **L. Chotalishvili** (Tbilisi), Cretan-South Caucasian Toponymic Parallels.
- 17:00 - 17:30I.** **M. Bulatbiev**(Grozny), Urartian word taršua (manhuman) etymology.
- 17:30 – 18:00S.** **M. Makhmudova**(Moscow), Sacred vocabulary of Rutul Language.

SECTION III (LINGUISTICS)

Auditorium212

Chairs of the session **M. A. Magomedov, M. Bukia**

- 16:00 – 16:30** **S. Iuzbekova** (Mahachkala), on verbal interference in lexicographic bilingualism (based on materials from the Lezgi-Russian dictionary editing).
- 16:30 – 17:00** **B. Keser** (Kars), Free Forms of Address In Georgian And Turkish Languages.
- 17:00 - 17:30** **N. Akhalaia** (Tbilisi), Rules for formalizing a grammatical category collateral in Megrelian-Laz language.

- 17:30 – 18:00** **Z. Alieva** (Mahachkala), Comparative phraseological units in the Chamali language.

SECTION IV (HISTORY)

Auditorium 306

Chairs of the session **J. Kvitsiani, O. brusina**

- 16:00 – 16:30** **P. Adamczewski** (Seradz), Mountain Jews of southern Dagestan in the light of field research conducted by the Sopher Center in August 2018.
- 16:30 – 17:00** **K. Kutateladze** (Tbilisi), Javakheti Toponym as Historical Source.
- 17:00 - 17:30** **N. Gozalova**(Baku), british policy in qajar iran during the second russo-iranian war.
- 17:30 – 18:00** **Z. Ibragimova** (Makhachkala), paper of dagestan manuscripts in the context of studying the history of external cultural and economic relations of dagestan in the XVI –XVIII centuries.

SECTION V (HISTORY)

Auditorium 202

Chairs of the session **I. Sulaberidze, M. Musaeva**

- 16:00 – 16:30** **Sh.Khapizov** (Mahachkala), Avar inscriptions on the basis of the Georgian alphabet (XI-XIV centuries).
- 16:30 – 17:00** **S. Jamirzoev** (Grozny), Georgia world center of Caucasian studies (major issues and civilizational achievements of paleokostasa in the context of the Chechen component).

- 17:00 - 17:30** **J. Malamagomedov**(Mahachkala), Georgia in using Arabic script, Avarpaper 1917-1922.
- 17:30 – 18:00** **N. Garunova, M. Garunova (Makhachkala)** (Makhachkala) processes of the formation of the georgian diaspora in terecalows in the context of russia’s transfer policy in the northeasterncaucasus (XVIII).

SECTION VI
(CULTURAL STUDIES, ARTS, ETNOLOGY)

Auditorium 305

Chairs of the session **M. Khanmagomedov, L. Solovyeva**

- 16:00 – 16:30** **G. Kipiani** (Tbilisi),Ideological Aspects of Discussion on the roots of Georgian “Supra”.
- 16:30 – 17:00** **M. Roshchin**(Moscow), “Repentance” of Tengiz Abuladze : Mastery & Honesty of Self-expression.
- 17:00 - 17:30** **B. Sinanov, L. Solovyeva**, (St. Petersburg),Some aspects of the spiritual culture of the Georgians of the North Caucasus.
- 17:30 – 18:00** **K. Bayashvili** (Tbilisi), Georgian-North Caucasian music common traditional features and their erspectives of the study.

SECTION I (LINGUISTICS)

Auditorium 305

09:30 Morning session

Chairs of the session: **Z. Otsemieva-Tagirova, D. Khazamov**

- 09:30 – 10:00** **M. Beridze, D. Nadaraia, Ts. Kvantaliani**(Tbilisi), Processing and Mapping the Potential of the Multilanguage Data of the Comprehensive Georgian Dialectological Base.
- 10:00 – 10:30** **I. Abdullaev** (Mahachkala), Pradagestan * lag / * lakk “man; man” as a source of a number of ethnic and social terms in the languages of the Caucasus.
- 10:30 – 11:00** **A. Vagapov**(Grozny), some additions to the kartvel-nakh lexical cognates.
- 11:00 – 11:30** **R. Abashia**(Tbilisi), Some questions of differentiation of the bases of different Ibero-Caucasian groups.
- 11:30 – 12:00** **I. Dibirov** (Mahachkala), Phonetic Peculiarities of the Avarian Language Antsukh Dialect Tomuri Variaty.
- 12:00 – 12:30** **V. Chelidze**(Tbilisi), Name A b k h a z i a (Apchazeti) and the realities its origin (Caucasian vectors of the Colcho-Iberian Era)
- 12:30 – 13:00** **N. Khakhiashvili**(Tbilisi), Towards the origin of the word sarke “mirror”.

13:00 – 14:00 (LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **R. Abashia, A. Magomedova**

- 14:00 – 14:30** **D. Magomedov**(Mahachkala), issues of functioning of the dagestan languages: history and modernity.
- 14:30 – 15:00** **S. Sitimova** (Nalchik), On the Quaternary System Adyghe language consonants.
- 15:00 – 15:30** **Z. Otsemieva-Tagirova** (Mahachkala), The problem of semantics in Avar toponymy.
- 15:30 – 16:00** **M. Magomedov, D. Khazamov** (Mahachkala), on the etymology of the toponymic appellatives ‘kaphische’ (‘chapel’) and ‘oath’ in avar.
- 16:00 – 16:30** **M. Natchkebia, T. Gitolendia** (Tbilisi), On the word-derivative potential of sound patterns denoting phonation in Georgian language.
- 16:30 – 17:00** **R. Payzulaev, A. Magomedov** (Mahachkala), Functional singularities of applications in Russian, Arabic and Avar languages.
- 16:30 – 17:00** **S.-Kh. Ireziev, A.Kh. Abubakarova** (Grozny), Consonants reduction in the structure of not-derivative verbs in the Chechen and Ingush languages.
- 17:30 – 18:00** **M. Bagomedov** (Mahachkala), Hydronyms in the toponymic system of the Dargin language.

SECTION II (LINGUISTICS)

Auditorium101

09:30 Morning session

Chairs of the session **K. Datukishvili, M. I. Magomedov**

- 09:30 – 10:00** **A. Dzhailova**(Mahachkala), The category of definiteness and indefiniteness in English and ways of its expression in the Rutul language.
- 10:00 – 10:30** **M. Chukhua** (Tbilisi), Towards the etymology of Georgian sper- word.
- 10:30 – 11:00** **A. Magomedova**(Mahachkala),avar paremiological units containing religious component.
- 11:00 – 11:30** **Z. Magomedova** (Mahachkala),Writing of Dagestan: history of origin and formation.
- 11:30 – 12:00** **M. U. Suleibanova**(Grozny),Composite word formation in Nakh languages study prospects.
- 12:00 – 12:30** **D.Tuguz** (Maykop), On some somatic phraseological unitsin the Adyghe language.
- 12:30 –13:00** **K. Margiani**(Tbilisi), Toponymy of Dali (Kodori) Gorge.

13:00 –14:00 (LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **M. A. Magomedov, M. Beridze**

- 14:00 – 14:30** **M. Osmanova**(Mahachkala),Arabographic multilingual print media of Dagestan at the beginning of the twentieth century.
- 14:30 – 15:00** **G. Kvashilava**(Tbilisi), “Aia”, “Aiaia”, “Aeētes” and “Colchis” in Inscriptions of Linear A and Linear B.
- 15:00 – 15:30** **Sh. Gabeskiria** (Tbilisi),From Kartvelian-Arabic language relations
- 15:30 – 16:00** **L. Bakuradze, M. beridze** (Tbilisi), To the Question of inner Dialectological Differentiation in Fereidianian Dialect.
- 16:00 – 16:30** **K. Datukishvili**(Tbilisi), On the Types of Declension in Contemporary Georgian.
- 16:00 – 17:00** **R. Gersamia** (Tbilisi), On the Methodological Aspects of Identifying the Nominal Stems in Georgian.
- 17:00 – 17:30** **A. Abregov, R. Eldarova**(Maykop),The Expression of Notion “Pocket” in the Adyghe Languages.
- 17:30 – 18:00** **A. Tikhonova** (Maykop), The Hattian and Abkhaz-Adyghe Languages: Genetic Kinship.

SECTION III (LINGUISTICS)

Auditorium212

09:30 Morning session

Chairs of the session: **M. Bidanok, T. Gvantseladze**

- 09:30 – 10:00** **Z. Kikvidze, L. Pachulia** (Tbilisi), On One English-Caucasian Lexicographic Resource (D. R. Peacock and His Materials).

- 10:00 – 10:30** **M. Bukia** (Tbilisi), Georgian-Abkhazian Linguistic Relations
- 10:30 – 11:00** **M. Bidanok** (Maykop), The text system's efficiency.
- 11:00 – 11:30** **N. Akhvlediani** (Batumi), For the History of One Forgotten Toponym of the Plant's Name from Adjara.
- 11:30 – 12:00** **R. Gersamia, N. Tsulaia** (Tbilisi), The Problems Related to the Processing of Oral Texts by Means of Praat Analyzer.
- 12:00 – 12:30** **I. Tigievi** (Tbilisi), On the question of the functioning of the Ossetian language
- 12:30 – 13:00** **N. Ketsbaia** (Tbilisi), Structural and semantic analysis of terms of measurement units related to construction. (based on the material of the Georgian and Megrelian languages).

13:00 – 14:00 (LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **Kh. Tumanishvili, A. Khalidov**

- 14:00 – 14:30** **N. Machavariani** (Tbilisi), The Lexeme lachari "Coward" (Etymology).
- 14:30 – 15:00** **N. Ardoteli** (Tbilisi), The formation of registered composites in Georgian, Dido and Bezhitinlanguages.
- 15:00 – 15:30** **Kh. Tumanishvili** (Tbilisi), Comparative Study of Phraseological Collections in Linguoculturological Context (based on Arabic and Georgian Material).
- 15:30 – 16:00** **Kh. Khutuashvili** (Moscow), linguistic situation in modern Fereidan and its ethnic minorities: on the need to preserve cultural ties.

- 16:00 – 16:30** **E. Aslanovi** (Tbilisi), Some Issues in Studying the Kazakh dialect in Azerbaijani language.
- 16:30 – 17:00** **M. Ovkhadov** (Grozny), The issue of fractions in the Chechen language.
- 16:30 – 17:00** **Ts. Baramidze** (Tbilisi), Fundamentals of differentiation of morphosyntactic system in Iberian-Caucasian languages.

SECTION IV (HISTORY)

Auditorium 107

09:30 Morning session

Chairs of the session: **H. Ataev, V. Lobanov**

- 09:30 – 10:00** **I. Drobyshev** (Moscow), Georgian and Russian Medieval Historiography on the Mongols.
- 10:00 – 10:30** **D. Chumburidze** (Tbilisi), Russia's Policy in the Caucasus in the early 19th Century and Pavle Tsitsianov.
- 10:30 – 11:00** **A. Amudsen** (Oslo), **J. Meskhidze** (St. Petersburg), a potentia ad actum: from an unrealized norwegian-caucasian project of the 1920's to present dialogue.
- 11:00 – 11:30** **S. Nataev** (Grozny), On the issue of interpretations of the semantics of the ethnonym Chechens / Chechens.
- 11:30 – 12:00** **G. Ataev, D. Khalidov** (Mahachkala), caucasian albania: historical and sociological concept of the experience of political consolidation.
- 12:00 – 12:30** **V. Lobanov** (St. Petersburg), Revolution and Civil war in Russia and Georgia (1917-1921).

12:30 – 13:00 **R. Abdulmajidov** (Mahachkala), Comparative analysis of customary law of Georgia and Dagestan

13:00 – 14:00 (LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **N. Gelashvili, S. Jamirzoev**

14:00 – 14:30 **I. Mkhitarian** (Yerevan), “The Picture of Georgia or the Description of the Political Situation of the Kingdoms of Kartli and Kakheti” as the Source of the History of Transcaucasia.

14:30 – 15:00 **K. Ismailov** (Baku), participation of the military-revolutionary committee of the Caucasian Army in the March events of 1918 in Baku.

15:00 – 15:30 **D. Timokhin** (Moscow), Khorezm invasion of the South Caucasus and the Georgian Kingdom according to historical sources.

15:30 – 16:00 **I. Niftaliyev** (Baku), National Question in the Communist Party of Azerbaijan (20-30s of the twentieth century).

16:00 - 16:30 **K. Inalkaeva** (Grozny), candidate of law, associate Professor, head of the Department of legal disciplines Chechen State Pedagogical Institute.

16:30 – 17:00 **J. Kvitsiani** (Tbilisi), Cossacks in the Caucasus (to the problem of cultural dialogue between Cossacks and Caucasians).

17:00 – 17:30 **A. Zhurtova** (Nalchik), The Main Conceptual Approaches to the Study of Russian-Caucasian Historical Interaction in Modern Russian Historiography.

17:30 – 18:00 **I. Sulaberidze** (Tbilisi), Khakhanashvili's scientific and educational activities: participation in the «Higher Courses in Caucasian Studies».

SECTION V (HISTORY)

Auditorium202

09:30 Morning session

Chairs of the session: **H. R. Huseynov, D. Merkviladze**

09:30 – 10:00 **M. Shekhtagomedov.** (Mahachkala), Sufi treatise “Raikhan al-hakaik wa bustan ad-dakaik” (Basil of Truths and the Garden of Subtleties) Muhammad ad-Darbandi (end of XI-XI centuries) - at a new stage in the study of the manuscript (translation and interpretation problems).

10:00 – 10:30 **D. Merkviladze** (Tbilisi), Political and Military Tension in the Khanates of Northern Azerbaijan at the Turn of the 1760-70's and Erekle II.

10:30–11:00 **S. Zedelashvili**(Tbilisi), Expansions in the Caucasus (Comparative analysis).

11:00 – 11:30 **N. Gelashvili** (Tbilisi), East Georgia in the Foreign Policy of Safavid Iran during the Reign of Shah Safi I (1629-1642).

11:30 – 12:00 **G.-R. Guseinov** (Mahachkala), About two reports of the early Georgian chronicle “Moktsevai Kartlisai” in the oldest pre-Asian-Caucasus ethno-language context.

12:00 – 12:30 **N. Mammadova** (Baku), Activities of political organizations in Georgia.

12:30 – 13:00 **H. Hakobyan** (Yerevan), the travelogue-manuscript titled “a travel to armenia, turkey and cilicia” by archbishop vardan odznetsi as an important source for the history of georgia of the XVIII-XIX centuries.

13:00 – 14:00(LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session:**Z. Hajieva, I. Khabaev**

14:00 – 14:30 **P. Ibragimova** (Mahachkala),Communal land ownership in Dagestan.

14:30 – 15:00 **I. Khabaev** (Grozny),On the issue of slavery and the slave trade in Chechnya in the context of the level of socio-economic development of the peoples of the North Caucasus.

15:00 – 15:30 **Z. Isakieva** (Grozny), Ethnic and confessional aspects of life of modern Chechens.

15:30 – 16:00 **Z. Hajiyeva, E. Mamedov** (Baku),Socio-economic and political relation of CaucasianAlbania with Iberia.

16:00 – 16:30 **R. Begeulov** (Karachaevsk), Confessional aspects of Karachay-Balkar-Georgian intercultural communication: manifestations of religious conversion in the XIX century.

16:30 – 17:00 **M. Musaeva** (Mahachkala),From the history of mutual influence of material and spiritualcultures of the peoples of georgia and Dagestan.

SECTION VI (ETHNOLOGY)

Auditorium304

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **R. Chenciner, R. Mobili**

- 14:00 – 14:30** **N. Antelava** (Tbilisi),Forms of Paraverbal Communication in the Peoples of the North Caucasus: Emotion in Ritual and Etiquette.
- 14:30 – 15:00** **R. Chenciner** (Oxford),**M. Magomedkhanov**(Baku), Ethno-cultural consequences of the mass migration of highlanders of Dagestan to the plains.
- 15:00 – 15:30** **O. Brusina** (Moscow), The Turkmen of the North Caucasus: the problem of ethnic survival in the circumstances of interethnic interaction.
- 15:30 – 16:00** **T. Dzhabaeva** (Mahachkala), the main provisions of the muslim religion at the congress of the tribes of the north caucasus and dagestan in the early twentieth century.
- 16:00 – 16:30** **R. Mobili** (Baku), the udis as a christian laity of the albanian (caucasian) apostolic church.
- 16:30 – 17:00** **L. Solovyova** (Moscow), Folk traditions of veneration of the Georgian Icon of the Mother of God in Russia.
- 17:00 – 17:30** **D. Chitanava** (Tbilisi),Forms of mutual assistance in Samegrelo villages in the past and present.
- 17:30 _18:00** **R. Seferbekov** (Mahachkala), periodization of historical macro-processes: transformation of economy and household culture of the peoples of dagestan in pre-revolutionary, soviet and post-soviet period.

.SECTION VII
(ARCHEOLOGY, ANTHROPOLOGY, CULTURAL STUDIES)

Auditorium 306

09:30 Morning session

Chairs of the session: **Z. Khasbulatova , I. Gagoshidze**

- 09:30 – 10:00** **M. Puturidze** (Tbilisi), Culture Trialeti and its socio-cultural environment: the dynamics of relationships and influence BC XXII-XVIII centuries.
- 10:00 – 10:30** **T. Akhundov**(Baku), interpenetration of ancient tribes of azerbaijan and Georgia.
- 10:30 – 11:00** **L. Bitadze, L. Laliashvili, D. Mindorashvili, G. Gagoshidze, I. Gagoshidze**(Tbilisi), The results of the complex study of bone materials obtained in the yard of the Monastery of the Theotokos and the crypt of the Church of Saint Nicholas in Gialia.
- 11:00 – 11:30** **Z. Kvitsiani** (Tbilisi), The Issue of Resettlement of the Svan-speaking Population.
- 11:30 – 12:00** **B. Bulatov, M. Seferbekov** (Mahachkala), the impact of globalization and modernization on the transformation of the urban culture of dagestan in the post-soviet period.
- 12:00 – 12:30** **Z. Khasbulatova** (Grozny),The role of the family in the process of transferring cultural traditions.
- 12:30– 13:00** **O. Kuskarova** (Maykop),Socio-cultural interaction of the peoples of the north Caucasus.

13:00 – 14:00 (LUNCH)

SECTION VIII
(LITERATURE, FOLKLORE)

Auditorium 214

09:30 Morning session

Chairs of the session: **Kh. Mamisimedishvili, T. Bitirova**

- 09:30 – 10:00** **O. Jambekov** (Grozny), on the genesis of the chechen main folklore genres.
- 10:00 – 10:30** **M.Guliyev** (Nakhchivan), georgian poets in i half of xix century in nakhchivan.
- 10:30 – 11:00** **F. Kusegenova** (Mahachkala), nogai epos «edige»:features of space-time organization.
- 11:00 – 11:30** **A. Kodzoev** (Magas), georgian-ingush theme in folklore and literature.
- 11:30 – 12:00** **P. Alyeva**(Mahachkala), Healing magic poetry of the Caucasian peoples.
- 12:00 – 12:30** **S. Sukhiashvili**(Tbilisi), The antagonist female character in Georgian and Ossetian folklore.
- 12:30 – 13:00** **E. Gogiashvili**(Tbilisi), From the History of Study of Caucasian Folktales.

13:00 – 14:00 (LUNCH)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **N. Sulava, .O.Djambekov**

- 14:00 – 14:30** **N. Gonjilashvili, N. Sulava** (Tbilisi), Caucasus in Georgian Hagiography.
- 14:30 – 15:00** **T. Bittirova** (Nalchik), Relations between Balkars and

Georgians in the works of KyazimMechiev.

- 15:00 -15:30** **Kh. Mamisimedishvili**(Tbilisi), Mythic interpretation of the imagery of the beauty in the legends of the peoples of the Caucasus.
- 15:30 – 16:00** **T. Gajimuradova** (Mahachkala), symbol of the mountain in artistic discourse roman nariman samurov uranler.
- 16:00 – 16:30** **T. Ghonghadze**, T. Sharabidze(Tbilisi), Reflection of the Hunting Mythos and Traditions of the Caucasians in Vazha-Pshavela’s Short Stories.
- 16:30 – 17:00** **V. Rasumov** (Grozny), The formation of the genre of literary tales in Chechen fiction.

SECTION IX
(GEOPOLITICS, CONFLICTOLOGY)

Auditorium 317

09:30 Morning session

Chairs of the session: **D. Khalidov, M. Musaeva**

- 09:30 – 10:00** **G. Rikadze** (Tbilisi), Ethnic Conflicts in the South Caucasus and the Influence of External Forces on the Stability in the Region.
- 10:00 – 10:30** **G. Omsarashvili** (Tbilisi), North Caucasus on the map of the transnational Militant Islamism (Jihadism).
- 10:30 – 11:00** **M. Magomedkhanov, V. Bakanov** (Mahachkala), Caucasus and Central Asia in the geopolitics of the Russian Empire in the period of the XVIII - the first half of the XIX centuries.

- 11:00 – 11:30** **V. Omarov**, (Baku), Azerbaijan-georgia relations: cooperation tested.
- 11:30 – 12:00** **M. Musaeva, S. Garunova** (Makhachkala), Trade relations of the peoples of dagestan and georgia in the XVIII century.
- 12:00 – 12:30** **N. Ramazanova** (Baku), Azerbaijan's relations with Central Asian countries.
- 12:00 – 13:00** **D. Khalidov**(Makhachkala), Culture and mountain economy of dagestan:The growth of conflict potential and the problem of the adequacy of public policy

13:00 – 14:00 (LUNCH)

14:00 Plenary session

Auditorium 214

- 17:30 – 18:00** **N. Gishev** (Maykop), The cultural and linguistic role of the Caucasian school of linguistics.
- 18:00–18:30** **N. Jorbenadze** (Tbilisi),Georgia – A Centre of Caucasological Studies and Teaching (History and Modern Situation).
- 18:30–19:00** **Ts. Baramidze** (Tbilisi), Regionalization of the Caucasus - Geopolitical, geoeconomic, cultural civilization vectors

19:00Panel discussion

CONGRESS' CLOSE